

Nr 13.*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om statens övertagande av en del av de politiska partiernas kostnader för riksdagsmannaval m. m.*

Uti en inom första kammaren väckt till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 70, av herrar *Holmbäck* och *Lindblom* hemställes, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag dels rörande tillhandahållande på det allmännas bekostnad och genom dess försorg av valsedlar vid val till riksdagens andra kammare och eventuellt vid andra val och dels rörande distribution till väljarna ävenledes på det allmännas bekostnad och genom dess försorg, av nu nämnda valsedlar, varvid eventuellt det tryckande folkregistret bör komma till användning».

Beträffande motiveringen och gällande utländsk rätt får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt för vårt land gällande principer svara partierna i huvudsak för valförberedelsearbetet, medan själva valförrättningsarbetet åvilar myndigheterna. Officiella valförberedelser finnas endast i begränsad utsträckning och avse främst skydd för partibeteckning och utfärdande av röstlängdsutdrag.

Spörsmålet om de statliga och kommunala myndigheternas deltagande i valförberedelsearbetet har huvudsakligen diskuterats i samband med frågan om skydd för partibeteckning. I 1903 års betänkande med förslag till proportionellt valsätt vid val till andra kammaren förordades sålunda bland annat införandet av bestämmelser om officiell registrering av valkandidater och tryckning på statens bekostnad av valsedlar. I överensstämmelse härmed framlades i 1904 och 1905 års rösträttspropositioner förslag om officiella valförberedelser av dylik art. Dessa förslag ledde emellertid icke till något resultat, då propositionerna ej vunno riksdagens bifall.

Rösträttspropositionen till 1907 års riksdag innehöll icke några motsvarande förslag om officiella valförberedelser. Detta motiverades av departementschefen med att fullständig frihet för valmännen att rösta som de själva funne för gott vore en av propositionens grundtankar.

Frågan om officiella valförberedelser berördes sedermera i 1913 års betänkande angående ändringar i det proportionella valsättet och blev därefter föremål för en ingående behandling av 1919 års proportionsvalssakkunniga. I sitt år 1921 avgivna betänkande, del II, tillstyrkte dessa, i principiell överensstämmelse med 1903 års förslag, officiell registrering av valkandidater. Samtidigt föreslog de, att blanketter till valsedlar skulle finnas tillgängliga såväl före som vid själva valet för de röstberättigades personliga bruk

men upptogo ej 1903 års förslag om tryckning på statens bekostnad av sådana sedlar. Partiorganisationerna skulle sålunda enligt de sakkunnigas mening icke kunna hos myndigheterna erhålla för sin agitation erforderliga blanketter. De sakkunnigas förslag i denna del framlades emellertid icke för riksdagen.

I samband med sedermera väckta förslag angående officiella valförberedelser och vid införande av nu gällande bestämmelser i detta avseende har frågan om statens övertagande helt eller delvis av partiernas valkostnader ej förts på tal.

I motionen framhålles, att ett politiskt eller kommunalt val i vårt land numera föregås av en omfattande propaganda och ett betydande organisationsarbete, vilket icke blott fordrar mycket arbete utan jämväl drager stora kostnader. Endast starkt organiserade partier hade på grund härav möjlighet att göra sig gällande vid valen. Ett sådant tillstånd vore icke förenligt med en god demokratisk utveckling. I flera främmande länder, t. ex. Danmark, Finland och Frankrike, hade också införts en lagstiftning, enligt vilken stat eller kommun övertagit en del av de kostnader för valen, som i Sverige bures av partierna.

De i motionen framlagda förslagen om statens övertagande av en del av de politiska partiernas valkostnader avse en betydande utvidgning av myndigheternas deltagande i valförberedelsearbetet. De skäl, som motionärerna framfört, synas utskottet icke tillräckligt starka. Utskottet är icke övertygat om att en god demokratisk utveckling under alla förhållanden skulle främjas, om de statliga och kommunala myndigheterna övertog så betydande delar av valförberedelserna, som föreslås i motionen. Under andra förutsättningar än de nuvarande skulle en sådan reform kunna tjäna rakt motsatta syften än de av motionärerna avsedda. Nu gällande princip, att partierna svara för valförberedelserna, medan valförrättningsarbetet åvilar myndigheterna, bör enligt utskottets mening icke utan tvingande skäl fråntäpas. De officiella valförberedelserna ha också i vårt land ej utan fog begränsats till det minsta möjliga. Härtill kommer, att ett nedbringande av partiernas valkostnader i någon mera väsentlig omfattning icke synes vara att förvänta genom det i motionen framlagda förslaget, då det ej lär kunna ifrågasättas, att den valpropaganda, som partierna nu låta trycka och sprida, skulle tillhandahållas av det allmänna och genom dess försorg ut-sändas till väljarna.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1947.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Karl August Johanson, Elmgren,*
Mattsson, Gustavson, Sandberg, fru Alm, herrar Thun,* Arrhén,* Lodenius,*
och Holmbäck;* samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Thorell,* Pettersson i Norre-
gård, Nordström i Torsby,* Spångberg, Johnsson i Stockholm,* fru Björck*
och herr Gustafsson i Bogla.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Holmbäck* och *Johnsson* i Stockholm, som inom utskottet yrkat
bifall till motionen.
